

LEGEND

- suunaseadmine
- uurimisküsimus
- järelendus ja arutelu
- eksperimenteerimine
- ohutus
- lisainfo

START

Kas süljes on DNA-d?

Inimese kehas on hinnanguliselt **50-100 triljonit rakku**

Head loodushuvilised!

Kas olete mõelnud, miks ei ole meie rakud seest tühjad?

Mida sisaldavad meie rakud ning kuidas saab silmale nähtamatut teha nähtavaks?

NB! Ohutusnõuded!

Katsetes kasutatavat piiritust ei tohi juua!

SÜLJEST DNA eraldamine

1. Sülitä topsi nii palju kui suudad. Hea on kui kraabid hammastega natuke põske, et võimalikult palju rakke topsi saada.

2. Lisa pisut vett, et kogus oleks ~ 0,2 ml. Sega hoolikalt hambatikuga.

3. Lisa 2-3 tilka nõudepesuvahendit ning sega hoolikalt. See lagundab rakumembraani.

4. Lisa 1 teelusikatäis soolalahust ja sega veel.

5. Viimasena lisa segule võimalikult ettevaatlikult (mööda topsiku seina) umbes sentimeetri paksune kiht VETT.

NÜÜD EI TOHI ENAM SEGU SEGADA!

5. Viimasena lisa segule võimalikult ettevaatlikult (mööda topsiku seina) umbes sentimeetri paksune kiht PIIRITUST.

NÜÜD EI TOHI ENAM SEGU SEGADA!

Kumb muudab DNA nähtavaks - kas vesi või piiritus?

Mis juhtub kui katse lõpus lisada vesi?

Mis juhtub kui katse lõpus lisada piiritust?

DNA on lühend sõnast Desoksüribo-Nukleiinhape (inglise keeles hape - Acid)

DNA struktuuri tegid 1953. aastal kindlaks James Watson ja Francis Crick

KIIVIST DNA eraldamine

1. Pane kiivitükid kilekotti, mulju need võimalikult puruks ning seejärel kalla mass topsikusse.

2. Korda etapid 2-5 sülje DNA eraldamisest.

Kas taimerakus on DNA-d?

Kas mullas leidub DNA-d? Aga liivas?

MULLAST DNA eraldamine

1. Pane teelusikatäis mulda kilekotti ja lisa teelusikatäis vett.

2. Sega korralikult!

3. Korda etapid 2-5 sülje DNA eraldamisest.

FINIŠ

Kas elus ja eluta loodusel on midagi ühist?

Mille poolest on looma- ja taimerakk omavahel erinevad? Aga mille poolest sarnased?

LIIVAST DNA eraldamine

1. Pane teelusikatäis liiva kilekotti ja lisa teelusikatäis vett.

2. Sega korralikult läbi!

3. Korda etapid 2-5 sülje DNA eraldamisest.

Kust võiksid olla pärit mullas leiduvad rakud?

Kas katse tulemus muutub kui kasutame teistsugust mullatüüpi?

HUUMUS on pruun või must amorfne keeruka koostisega orgaaniliste ühendite kogum, mis moodustab mulla orgaanilise aine põhiosa ja on tugevasti seotud mulla mineraalosa. **Huumus muudab mulla viljakaks.**

Puhas DNA on happeline, toatemperatuuril tahke, suhteliselt pehme, värvitu või õrna violetja varjundiga aine

DNA ERALDAMINE

Kas olete mõelnud, miks ei ole meie rakud seest tühjad?
Mida sisaldavad meie rakud ning kuidas saab silmale nähtamatut teha nähtavaks?

Kas süljes on DNA-d? Kas DNA-d leidub ka taimedes? Aga mullas või liivas?

.....

.....

Kuidas saada nendele küsimustele vastused?

.....

.....

DNA ERALDAMINE

SÜLJEST

1. Sülita topsi nii palju kui suudad. Hea on kui kraabid hammastega natuke põske, et võimalikult palju rakke topsi saada.

KIIVIST

1. Pane kiivitükid kilekotti, mulju need võimalikult puruks ning seejärel kalla mass topsikusse.

MULLAST

1. Pane teelusikatäis liiva kilekotti ja lisa teelusikatäis vett. Sega korralikult läbi.

LIIVAST

1. Pane teelusikatäis mulda kilekotti ja lisa teelusikatäis vett. Sega korralikult läbi.

2. Lisa pisut vett, et kogus oleks ~ 0,2 ml. Sega hoolikalt hambatikuga.

3. Lisa 2-3 tilka nõudepesuvahendit ning sega hoolikalt. See lagundab rakumembraani.

4. Lisa 1 teelusikatäis soolalahust ja sega veel.

5. Viimasena lisa segule võimalikult ettevaatlikult (mööda topsiku seinu) umbes sentimeetripaksune kiht vett.

NÜÜD EI TOHI ENAM SEGU SEGADA

5. Viimasena lisa segule võimalikult ettevaatlikult (mööda topsiku seinu) umbes sentimeetripaksune kiht piiritust.

NÜÜD EI TOHI ENAM SEGU SEGADA!

Kumb neist muutis DNA nähtavaks?

vesi

piiritus

DNA-d leidis:

süljes

taimedes

mullas

liivas

Kas katse tulemus muutub kui kasutame teistsugust mullatüüpi? Miks?

.....

Kust võiksid olla pärit mullas leiduvad rakud?

.....

Mille poolest on looma- ja taimerakk omavahel erinevad?

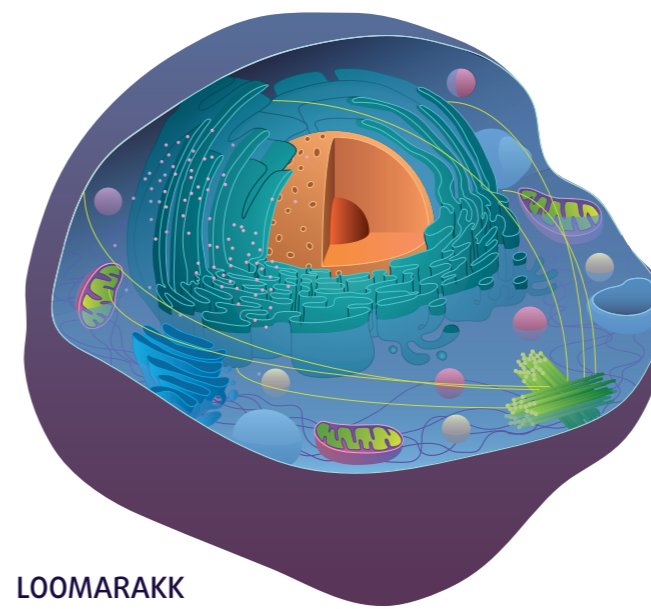
.....

Aga mille poolest sarnased?

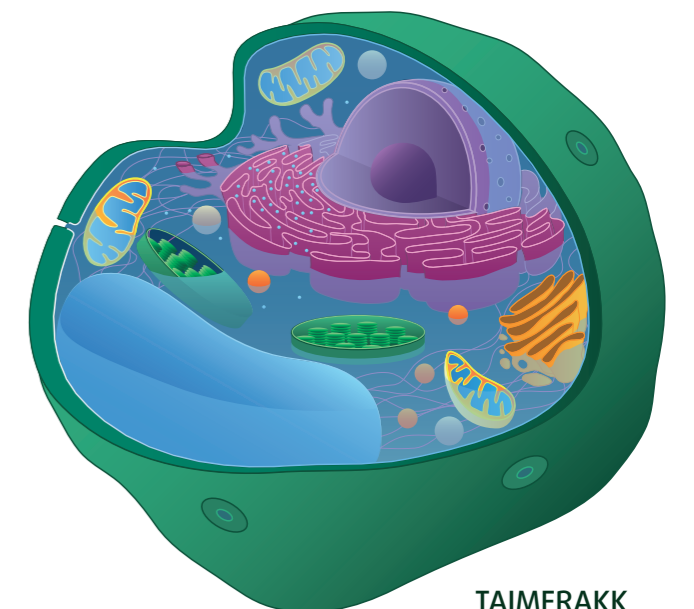
.....

Kas elus ja eluta loodusel on midagi ühist?

.....

LOOMARAKK

TAIMERAKK

LISALUGEMIST: